

De waardevastheid van de euro gaat boven solidariteit

Het is tijd om terug te keren naar de garanties van het oorspronkelijke Verdrag van Maastricht. Anders dreigt de euro een splijtzwam te worden.

André Szász
oud-directielid De Nederlandsche Bank, hoogleraar Europese Studies Universiteit van Amsterdam

Twintig jaar geleden werd in Maastricht het verdrag getekend waarop de euro is gebaseerd. Zelden werd een zo ingrijpend verdrag gesloten dat zo velen raakte terwijl zo weinigen begrepen waarom dat gebeurde en wat het impliceerde.

De euro is vooral een politieke zaak: een Franse wens en een Duitse concessie. Frankrijk wilde een eind maken aan de noodzaak tot het volgen van een Duits monetair beleid. Het wilde monetaire medezeggenschap. Duitsland kwam Frankrijk hierin om politieke redenen tegemoet. Maar om het opgeven van de D-mark voor het publiek aanvaardbaar te maken, stelde het als voorwaarde dat de euro even solide zou worden als de mark was.

Wat ging er mis? Al in 1965 stelde toenmalig minister van financiën Witteveen dat een gemeenschappelijke munt erop neerkwam dat de lidstaten elkaar een 'blanco cheque' geven. Dat, zei hij, kon alleen als sluitstuk van een economisch en politiek integratieproces.

Maar daartoe bestond noch bereidheid bij de politiek, noch draagvlak bij het publiek. Toch wilden de lidstaten een monetaire unie. Maar zij hadden wel verschillende unies voor ogen. Frankrijk benadrukte solidariteit, de Duitsers soliditeit. Soliditeit vereist discipline, solidariteit verzwakt die juist.

De Duitse visie werd gegarandeerd door een onafhankelijke Europese Centrale Bank met prijsstabiliteit als prioriteit, verbod van buitensporige

Vanaf 4 januari 1999 werden koersen van aandelen, obligaties en opties weergegeven in euro's. Op de foto de beurs van Frankfurt. FOTO EPA

overheidstekorten, verbod om die tekorten door de ECB te financieren en verbod aan de lidstaten om elkaars schulden te garanderen of over te nemen. Maar een werkelijke politieke

Het lost niets op om 'Maastricht' nog verder te overtreden

consensus ontbrak. Daarom werd geen van die verdragsverplichtingen nageleefd. Landen die niet aan de verdragsreizen voldeden, werden toegelaten. Dat leidde tot verdere verdragsschendingen.

Het eerste, grotendeels gunstige, decennium van de euro werd onvoldoende benut om noodzakelijke hervormingen door te voeren. De gevol-

gen werden in 2010 voelbaar. Een aantal vooral zuidelijke landen kwam in moeilijkheden en moest door de anderen voor steeds grotere bedragen worden gesteund, al stond het verdrag dat niet toe.

De landen die een stabiele eigen munt opgaven voor de euro, staan nu voor een dilemma. Bondskanselier Merkel zei het zo: "Het opgeven van de euro is ondenkbaar, een transferunie onaanvaardbaar". Dat dilemma wordt nog groter als die landen zelf die geloofwaardigheid verder aantasten.

Velen willen nu vooruitkijken. Hoe we in deze situatie terecht zijn gekomen doet minder ter zake. Nadat we onze munten hebben samengevoegd, moet dat ook met onze schulden. Sluit het verdrag dat uit, dan maar via geldschepping door de Europese Centrale Bank. En dat is waar

Witteveen een halve eeuw geleden voor waarschuwde: een blanco cheque. Wij zijn in de problemen gekomen omdat die verdragsbepalingen werden genegeerd. Door verdere verdragsovertredingen denkt men er weer uit te komen.

Zo dreigen wij onder het mom van solidariteit af te glijden naar een heel andere monetaire unie dan was overeengekomen. Op den duur, als de inflatie toeneemt, is dat voor Duitsland en voor Nederland onaanvaardbaar.

Iedere werkelijke oplossing moet vasthouden aan de verdragsverplichting die de basis vormde voor de invoering van de euro: waardevastheid van de munt.

Afspraken alleen zijn ongeloofwaardig. Ze vergen een politieke motivering om het verdrag na te komen, en voldoende politiek gezag om naleving zondig af te kunnen dwingen. Zonder verdergaande integratie in Europa, kan een gemeenschappelijke munt niet duurzaam zijn.

Voor een politieke unie ontbreekt voorsnog zowel consensus als draagvlak. Maar zou een gezamenlijk buitenlands beleid van de grond komen, dan moet dat mede berusten op Europa's economische en financiële kracht. Daarvan kan een politieke motivering uitgaan om verdragsverplichtingen na te leven. Het alternatief is doormodderen, waarbij de euro zich ontwikkelt tot splijtzwam in plaats van bindmiddel.

Dit is een ingekorte versie van de lezing die André Szász vandaag houdt bij het Trouw Montesquieu-debat in het Huis van Europa in Den Haag. Thema: Nederland in de eurozone. De lezing is al uitverkocht. Meer informatie: www.montesquieu-instituut.nl